

Name : .....

Roll No. : .....

कुल प्रश्नों की संख्या : 18]

[कुल मुद्रित पृष्ठों की संख्या : 7

J-201512-A

विषय : संस्कृत (सामान्य)

समय : 3 घण्टे]

[पूर्णांक : 75

निर्देश : (i) सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।
(ii) सुन्दरं सुस्पष्टञ्च लिखत ।

प्रश्न-1 (अ) उचितं शब्दं चित्वा लिखत—

[1×5=5]

(i) न्यायधीशः आसीत्—

(क) रवीन्द्रनाथः

(ख) सत्येन्द्रनाथः

(ग) बंकिमचन्द्रः

(घ) सतीशचन्द्रः

(ii) तण्डुलाः सन्ति—

(क) शुकः

(ख) मशकः

(ग) शशः

(घ) गावः

S-4 A

P.T.O.

[2]

- (iii) 'त्वया' शब्दे विभक्तिः अस्ति—
- (क) द्वितीया
(ख) तृतीया
(ग) चतुर्थी
(घ) पंचमी
- (iv) 'सुबन्तः' इति शब्दस्य सन्धि विच्छेदोऽस्ति—
- (क) सुप + अन्तः
(ख) सुप् + अन्तः
(ग) सु + बन्तः
(घ) सुब + अन्तः
- (v) 'शीतलता' इत्यस्मिन् शब्दे प्रत्ययः अस्ति—
- (क) ठञ्
(ख) ठक्
(ग) तल्
(घ) डीप्

(ब) उचितं विकल्पं चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत—

[1×5=5]

(उपरि, उपसर्गः, ह्यः, विशाखदत्तः, गुरुतरा)

- (i) 'मुद्राराक्षसम्' नाटकस्य लेखकः — अस्ति।
(ii) माता — भूमेः।
(iii) 'संहरति' शब्दे सम् — अस्ति।
(iv) वृक्षस्य — वानरः तिष्ठति।
(v) — मंगलवासरः आसीत्।

[2]

‘त्वया’ शब्दे विभक्तिः अस्ति—

- (क) द्वितीया
- (ख) तृतीया
- (ग) चतुर्थी
- (घ) पंचमी

‘सुबन्तः’ इति शब्दस्य सन्धि विच्छेदोऽस्ति—

- (क) सुप + अन्तः
- (ख) सुप् + अन्तः
- (ग) सु + बन्तः
- (घ) सुब + अन्तः

‘शीतलता’ इत्यस्मिन् शब्दे प्रत्ययः अस्ति—

- (क) ठञ्
- (ख) ठक्
- (ग) तल्
- (घ) डीप्

उचितं विकल्पं चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत—

(उपरि, उपसर्गः, ह्यः, विशाखदत्तः, गुरुतरा)

- (i) ‘मुद्राराक्षसम्’ नाटकस्य लेखकः — अस्ति ।
- (ii) माता — भूमेः ।
- (iii) ‘संहरति’ शब्दे सम् — अस्ति ।
- (iv) वृक्षस्य — वानरः तिष्ठति ।
- (v) — मंगलवासरः आसीत् ।

[4]

प्रश्न-7 विग्रहपदानां सामासिक शब्दं लिखित्वा नाम लिखत—

[1×3=3]

(क) जलस्य अभावः

(ख) पापात् मुक्तः

(ग) चन्द्रः शेखरे यस्य सः

प्रश्न-8 हिन्दी भाषायाम् अनुवादं कुरुत—

[1×3=3]

(क) शिवनाथ नदी गढ़चिरौली स्थानात् प्रभवति।

(ख) मार्गम् उभयतः वृक्षाः सन्ति।

(ग) तपसा सदृशं सुखं नास्ति।

प्रश्न-9 अधोलिखित गद्यांशस्य हिन्दी भाषायाम् अनुवादं कुरुत—

[3]

अस्ति लोष्ठ शृगालयोः मध्ये मित्रता।

एकदा शृगालः लोष्ठम् अवदत्—

मित्र! चलतु तडागात् स्नात्वा आगच्छावः।

लोष्ठमवदत् मित्र! अहं जलात् विभेमि।

अहं स्नानं न करिष्यामि। यद्यहं

स्नामि तर्हि ज्वरेण पीडितो भविष्यामि।

शृगालः अवदत्—मा स्नातु परं मया

सह गन्तुं शक्नोसि। तदन्तरं

लोष्ठं तडागं गन्तुं तत्परमभवत्।

प्रश्न-10 अधोलिखित गद्यांशस्य हिन्दी भाषायाम् अनुवादं कुरुत—

[3]

मङ्गलयानस्य सफल परीक्षणेन न केवलं भारतस्य अपितु एशिया महाद्वीपस्यापि प्रतिष्ठा वैश्विकपटले समेधिता। यतः अद्यावधिपर्यन्तं न हि कश्चन देशः स्वकीये प्रथमप्रयासे मङ्गलग्रहं प्रति यानप्रेषणे सफलताम् अलयत्। हर्षस्य विषयोऽयं यत् भारतः निजप्रथमे प्रयासे एवं स्वलक्ष्यं प्राप्तवान्।

[5]

प्रश्न-11 अधोलिखित श्लोकस्य हिन्दी भाषायाम् अनुवादं कुरुत—

[3]

अलसस्य कुतो विद्या,

अविद्यस्य कुतो धनम्।

अधनस्य कुतो मित्रम्,

अमित्रस्य कुतः सुखम् ॥

प्रश्न-12 अधोलिखित श्लोकस्य हिन्दी भाषायाम् अनुवादं कुरुत—

[3]

सह नावतु सह नौ भुनक्तु

सहवीर्यं करवावहै।

तेजस्वि नावधीतमस्तु

मा विद्विषावहै ॥

प्रश्न-13 अधोलिखितेषु चतुर्णां प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृत भाषयां लिखत—

[1×4=4]

- (i) आगरानगरं किमर्थं प्रसिद्धम्?
- (ii) तृणानां केन सह विरोधः अस्ति?
- (iii) कस्माद् बुद्धिनाशो भवति?
- (iv) बिलासायाः विवाहः केन सह अभवत्?
- (v) आत्मानन्दस्य बाल्यकालस्य नाम किम् आसीत्?
- (vi) वस्तुतः चौरः कः आसीत्?

प्रश्न-14 अधोलिखितेषु चतुर्णां प्रश्नानामुत्तराणि हिन्दी भाषयां लिखत—

[1×4=4]

- (i) वरस्य ज्ञातिभिः जनैः कस्य स्वागतमकुर्वन्?
- (ii) चन्दनदासः कस्य गृहजनं स्वगृहे रक्षति स्म?
- (iii) संस्कृतं कीदृशम् अस्ति?
- (iv) तण्डुलस्य पाककार्यं काः कुर्वन्ति?
- (v) कतिधा मङ्गलयानस्य मार्गः परिवर्तितः?
- (vi) दीपमालिका पर्वणि कस्य शब्दः श्रुयते?

S-4 A

P.T.O.

[6]

प्रश्न-15 स्वपाठ्यपुस्तकात् चतस्रः सूक्तीः लिखत योऽस्मिन् प्रश्नपत्रे नागच्छत् । [1×4=4]

प्रश्न-16 (अ) भवतः नाम ऋषिकेशः । भवान् शा. उच्च. माध्य. विद्यालयः डोंगरगढ़े दशम् कक्षायाः छात्रः । भवान् स्व प्राचार्यं प्रति अवकाशाय संस्कृत भाषायां प्रार्थना पत्रं लिखत । [1+2+1=4]

अथ

भवान् कवर्धा नगरे स्थितः ऋतुराजः । भवतः मित्र सुरेशः दिल्ली नगरे वसति । तं परीक्षायां सफलतायै वर्धापन-पत्रं कोष्ठक प्रदत्त पदानां सहायतया लिखत । (अपश्यम्, महती, ऋतुराजः, आगतः, तुभ्यम्, अधिकतरा, सुरेशः, कवर्धातः)

स्थानम् .....(i).....

दिनाङ्कः : .....

प्रिय मित्र ---(ii)---

नमो नमः

अत्रकुशलं तत्रास्तु । अद्यैव तव परिणामः ---(iii)--- । तव सफलतां ज्ञात्वा मम मनसि ---(iv)--- प्रसन्नता जाता । मम एषा प्रसन्नता ---(v)--- जाता यदा अहं तव नाम योग्यता-सूचौ ---(vi)--- । त्वया सप्त-शतम् अङ्काः प्राप्ताः । त्वं निश्चित रूपेण प्राप्स्यसि । त्वया परिवारस्य, विद्यालयस्य च नाम उज्वली कृतम् ।

अस्याम् उज्वल सफलतायाम् अहं ---(vii)--- हार्दिक वर्धापनं यच्छामि । उज्वल-भविष्याय च कामये । <http://www.cgboardonline.com>

मातृपितृचरणेषु प्रणामः ।

तव अभिन्न हृदयं मित्रम्
---(viii)---

(ब) अधोलिखितं अपठितांशं पठित्वा निर्देशानुसारेण संस्कृत भाषायाम् उत्तरत :

संसारे कोऽपि बालः न जानाति यत् किं सद्वृत्तम् किं च असद्वृत्तम् । बालस्तु ज्येष्ठान्, वृद्धान् च पश्यति । ते वयोवृद्धाः यथा-यथा आचरन्ति बालोऽपि तथैव आचरति । शिष्टानां वंशेषु वृद्धाः, युवानः, बालाः, महिलाश्च सर्वे परस्परं सभ्यतायाः आलपन्ते, ते अन्योन्यं सम्मानयन्ति । अशिष्टानां वंशेषु तु एतादृशः व्यवहारः न दृश्यते ।

प्रश्नाः

[2×2=4]

(i) संस्कृत भाषायां सारांशं लिखत ।

(ii) उचितं शीर्षकं लिखत ।

- (ii) बालः कान्-कान् पश्यति ?
(iii) 'सदाचारणम्' इत्यर्थे अत्र कः शब्दः प्रयुक्तः ?
(iv) 'ते' इति कर्तृपदस्य किं क्रियापदम् अत्र प्रयुक्तम् ?

प्रश्न-17 स्वपाठ्यपुस्तकात् द्वौ श्लोकौ लिखत योऽस्मिन् प्रश्न-पत्रे नागच्छत्। [2½×2=5]

प्रश्न-18 द्वादश वाक्येषु संस्कृत भाषायां निबन्ध लेखनं कुरुत (कोऽपि एकः) — [½×12=6]

- (i) सुभाषचन्द्रः
(ii) बीटा (क्रिकेट)
(iii) मम दिनचर्या
(iv) महाकविः कालिदासः

.....

<http://www.cgboardonline.com>

Whatsapp @ 9300930012

Send your old paper & get 10/-

अपने पुराने पेपर्स भेजे और 10 रुपये पायें,

Paytm or Google Pay से